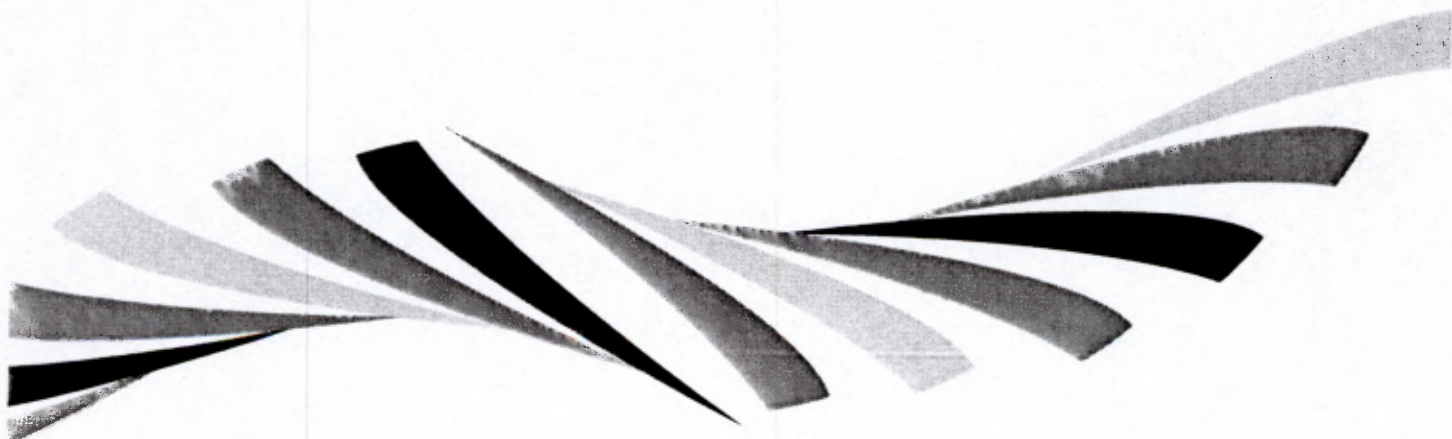

AFM

Rapport Kwaliteit Advies Tweedepijler Pensioen

Het pensioenadvies aan het MKB moet beter

Autoriteit Financiële Markten

De AFM bevordert eerlijke en transparante financiële markten. Wij zijn de onafhankelijke gedragstoezichthouder op de markten van sparen, lenen, beleggen en verzekeren. De AFM bevordert zorgvuldige financiële dienstverlening aan consumenten en ziet toe op een eerlijke en efficiënte werking van kapitaalmarkten. Ons streven is het vertrouwen van consumenten en bedrijven in de financiële markten te versterken, ook internationaal. Op deze manier draagt de AFM bij aan de welvaart en de economische reputatie van Nederland.

Inhoudsopgave

	Samenvatting	4
	Acties AFM	6
1	Inleiding	9
2	Bevindingen dossieronderzoek	12
3	Invulling van de randvoorwaarden	17
4	Acties AFM en aanbevelingen voor de toekomst	19
	Bijlage 1 - Scores	22
	Bijlage 2 - Marktonderzoek AFM	23

Samenvatting

Dit rapport van de AFM gaat over de kwaliteit van het advies over pensioen in de vorm van rechtstreeks verzekerde pensioenregelingen aan werkgevers in het Midden- en Kleinbedrijf (MKB).

Pensioen is een arbeidsvoorwaarde die wordt afgesproken tussen werkgever en werknemer. Hiermee bouwt de werknemer inkomen voor zijn oude dag op. De pensioenopbouw komt tot stand in een pensioenregeling die de werkgever ten gunste van zijn werknemers afsluit. Pensioenregelingen worden in Nederland uitgevoerd door bedrijfstak-, beroeps- en ondernemingspensioenfondsen en door verzekeraars. Een pensioenregeling die door een verzekeraar wordt uitgevoerd, is een rechtstreeks verzekerde regeling (hierna: pensioenverzekering). Van de pensioenregelingen in Nederland is 10% door werkgevers bij verzekeraars ondergebracht.

Omdat pensioenverzekeringen complexe producten zijn waarmee inkomen voor de oude dag wordt opgebouwd is het van belang dat de advisering over deze producten goed gebeurt. Het advies over pensioenverzekeringen valt onder de adviesregels van de Wet op financieel toezicht (Wft). Hierop houdt de AFM toezicht.

Om inzicht te krijgen in de kwaliteit van het pensioenadvies heeft de AFM onderzoek uitgevoerd bij 16 financieel dienstverleners die adviseren over pensioenverzekeringen. Uit het onderzoek van de AFM blijkt dat de kwaliteit van het advies over pensioenverzekeringen onder de maat is. Van de onderzochte financieel dienstverleners scoort 31% zeer slecht, 44% slecht, 19% matig en 6% redelijk in hun pensioenadvisering aan werkgevers.

Dit komt enerzijds doordat de financieel dienstverlener onvoldoende informatie inwint over de kenmerken van de werkgever en zijn financiële positie, doelstellingen, risicobereidheid en kennis en ervaring. Deze informatie is vereist om te kunnen adviseren. Er is sprake van een goed advies als de geadviseerde pensioenverzekering aansluit op de (financiële) situatie, wensen en risicobereidheid van de werkgever. Anderzijds heeft de AFM geconstateerd dat financieel dienstverleners hun advies aan de werkgever onvoldoende laten aansluiten op de informatie die ze wel hebben ingewonnen. Indien de kwaliteit van het advies onvoldoende is kan dit ertoe leiden dat op basis van het beschikbare budget van de werkgever, een betere pensioenregeling mogelijk was geweest.

Daarnaast constateert de AFM dat er geen structurele vastlegging plaatsvindt van de relevante informatie over de werkgever en het pensioenproduct dat is

geadviseerd en gesloten. Als gevolg hiervan kan de financieel dienstverlener niet aantonen dat het gegeven pensioenadvies passend is bij de situatie van de werkgever.

Uit het onderzoek blijkt ook dat de randvoorwaarden die nodig zijn voor kwalitatief goede advisering belangrijk zijn. Onder randvoorwaarden verstaat de AFM onder andere de vakbekwaamheid, de vaardigheden en de bedrijfsvoering van de financieel dienstverlener. Uit het onderzoek blijkt dat de financieel dienstverleners naast de minimale vakbekwaamheidseisen uit de Wft in vele gevallen ook beschikken over aanvullende pensioenopleidingen zoals Branche-Leven, Pensioen Praktijk 1 en/of Pensioen Praktijk 2. Daarnaast constateert de AFM dat bijna de helft van de financieel dienstverleners die adviseren over pensioenverzekeringen momenteel 1 à 2 pensioenregelingen in portefeuille heeft. De AFM is van mening dat pensioen een dermate complexe materie is dat financieel dienstverleners op regelmatige basis dienen te adviseren over pensioenverzekeringen om de kennis en vaardigheden die hiervoor nodig zijn goed te kunnen onderhouden. Tenslotte heeft de AFM geconstateerd dat de financieel dienstverlener in zijn bedrijfsvoering bijna geen gebruik maakt van hulpmiddelen die hem bij het inwinnen en vastleggen van de informatie over de werkgever ondersteunen.

Acties AFM

Naar aanleiding van de bevindingen uit het onderzoek heeft de AFM handhaven- de maatregelen getroffen. Tevens heeft de AFM de belangrijkste aandachtspunten bij advisering over pensioenverzekeringen in tien afleveringen van de leidraad tweedepijler pensioenadviesing toegelicht.

Handhavende maatregelen

De uitkomst van het AFM onderzoek is dermate alarmerend dat de AFM is over- gegaan tot het nemen van handhavingsmaatregelen. Deze variëren van norm- overdragende gesprekken op kantoor van de AFM (over verbetering van de advise- ring) tot het opleggen van boetes.

Leidraad pensioenadviesing en presentaties

De AFM acht het noodzakelijk dat de kwaliteit van het advies over pensioenver- zekeringen verbetert. Om de kwaliteit van de advisering over pensioenverzekerin- gen te vergroten heeft de AFM in de leidraad tweedepijler pensioenadviesing richtlijnen voor een kwalitatief goede advisering over pensioenverzekeringen gegeven. De AFM wil hiermee financieel dienstverleners die pensioenverzekerin- gen adviseren helpen om hun adviestraject waar nodig te verbeteren. De leidraad is op de website van de AFM te vinden.

Aanbevelingen aan de markt

De AFM is van mening dat er, naast de acties die ze zelf uitvoert, meer nodig is om de kwaliteit van deze adviezen op het noodzakelijke niveau te brengen. Zij doet op basis van het onderzoek de volgende aanbevelingen aan de verschillende partijen.

1. Ministerie van Financiën

De AFM heeft het Ministerie van Financiën geadviseerd een aparte 'Product Dienst Combinatie' voor pensioenen in de Wft op te nemen. Als dit advies wordt overgenomen komt er een aparte vergunning voor pensioenen. Hoewel de finan- cieel dienstverleners voldoen aan de huidige vakbekwaamheidseisen die gelden voor het adviseren en bemiddelen in pensioenen, namelijk 'Wft-Leven', is de kwaliteit van de advisering slecht. De AFM is daarom van mening dat de vak- bekwaamheidseisen uit de Wft onvoldoende zijn. In een aparte 'Product Dienst Combinatie' kunnen specifieke eisen worden gesteld aan de vakbekwaamheid en adviesvaardigheden van financieeldienstverleners die adviseren over (en bemid- delen in) pensioenverzekeringen. Een hogere mate van vakbekwaamheid moet bijdragen aan een hogere kwaliteit van het pensioenadvies.

2. Financieel dienstverleners die pensioenverzekeringen adviseren

De AFM heeft de volgende aanbevelingen voor de financieel dienstverleners die in pensioenen adviseren, hieronder vallen ook aanbieders die over pensioenverzekeringen adviseren:

- Financieel dienstverleners dienen de leidraad 'tweede pijler pensioenadviesering' te gebruiken om hun eigen adviesproces hieraan te toetsen en waar nodig te verbeteren.
- Uit het onderzoek blijkt dat een grote groep financieel dienstverleners relatief weinig pensioenen adviseert. De AFM is van mening dat pensioenen geen onderwerp is dat 'er naast' gedaan kan worden. Hiervoor is de materie te complex en zijn de gevolgen van een slecht advies voor zowel de werkgever als zijn werknemers te groot. De financieel dienstverlener moet op de hoogte blijven van de ontwikkelingen op pensioengebied en zichzelf continu bijscholen. Als bijscholing niet mogelijk is, dan is het onverantwoord om te blijven adviseren en zou men met pensioenadviesering moeten stoppen.
- Ter ondersteuning van het inwinnen van relevante informatie over de werkgever moedigt de AFM financieel dienstverleners aan om meer gebruik te maken van hulpmiddelen die het adviesproces ondersteunen, zoals richtlijnen voor dossiervorming en adviessoftware.

3. Aanbieders van pensioenverzekeringen

De AFM is van mening dat de aanbieders van pensioenverzekeringen ook een belangrijke rol hebben bij het verhogen van de kwaliteit van pensioenadviezen door financieel dienstverleners. De AFM heeft daarom de volgende aanbevelingen:

- De AFM verwacht van aanbieders van pensioenverzekeringen dat zij de verantwoordelijkheid nemen voor de distributiekkanalen waarmee zij samenwerken. De AFM is van mening dat deze verantwoordelijkheid zich niet dient te beperken tot de controle van de (deel)vergunning. De aanbieder kan invloed uitoefenen op de kwaliteit van het pensioenadvies door bij aanvang van de samenwerking de financieel dienstverlener te toetsen. Dit kan bijvoorbeeld door na te gaan hoeveel pensioenverzekeringen de financieel dienstverlener in portefeuille heeft. Als blijkt dat de financieel dienstverlener zich onvoldoende heeft gespecialiseerd in pensioenadviesering, en dit er dus naast doet, is dit een risico ten aanzien van een kwalitatief goede adviesering.
- De AFM verwacht van de aanbieder dat hij de financieel dienstverlener zodanig over het product informeert dat deze de kenmerken en risico's van het product volledig begrijpt en bij zijn adviesering de juiste afweging kan maken om te komen tot een passend advies.

4. Brancheorganisaties

De AFM verzoekt brancheorganisaties om hun leden die pensioenverzekeringen adviseren te ondersteunen bij het verbeteren van hun adviesproces.

5. Software ontwikkelaars

De AFM moedigt ontwikkelaars van pensioenadvies-software aan kennis te nemen van de leidraad en deze mee te nemen bij de ontwikkeling van hun software.

6. Werkgevers

Het is de verantwoordelijkheid van de werkgever om zich te verdiepen in de pensioenregeling en er naar te streven een pensioenproduct aan te schaffen met de, voor hem, beste prijs-/kwaliteitverhouding. Een pensioenregeling is immers een arbeidsvoorwaarde en daarmee één van de instrumenten waarmee personeel kan worden aangetrokken en behouden. Bovendien is het een arbeidsvoorwaarde waar werknemers zich meer en meer bewust van worden.

Daarnaast moedigen wij de werkgever aan er voor te zorgen dat zijn werknemers weten wat de pensioenregeling inhoudt. Dit houdt in dat de werknemer begrijpt wat zijn pensioenopbouw is en welke risico's hij eventueel loopt ten aanzien van de dekkingen in de pensioenregeling. Hierdoor draagt de werkgever bij aan het pensioenbewustzijn van zijn werknemers.

1 Inleiding

1.1 Achtergrond

Tweedepijler pensioen, ook wel werknemerspensioen genoemd, is een essentiële arbeidsvoorwaarde die wordt afgesproken tussen werkgever en werknemer. Het is een aanvulling op het wettelijk basispensioen¹ en bepaalt voor vele Nederlanders een belangrijk gedeelte van het oudedagsinkomen. Een tweedepijler pensioen kan geregeld worden via bedrijfstak-, beroeps- en ondernemingspensioenfondsen en via verzekeraars. Als het wordt geregeld via een verzekeraar dan is er sprake van een rechtstreeks verzekerde regeling (hierna pensioenverzekering). Omdat pensioenverzekeringen complexe producten zijn waarmee inkomen voor de oude dag wordt opgebouwd is het van belang dat de advisering over deze producten goed gebeurt. Een kwalitatief goed advies is een advies dat aansluit bij de (financiële) situatie, wensen en risicobereidheid van de werkgever. Daarnaast geeft een kwalitatief goed advies de werkgever goed inzicht in de risico's van het pensioenproduct en in het verwachte werknemerspensioen.

Om inzicht te krijgen in de kwaliteit van het advies over pensioenverzekeringen, is de AFM in 2008 een onderzoek gestart bij financieel dienstverleners die pensioenadviezen geven aan werkgevers uit het Midden- en Kleinbedrijf (MKB). De AFM kijkt naar de advisering over pensioenverzekeringen omdat deze producten onder de Wet op het financieel toezicht (Wft) vallen. Dit betreft 10% van de pensioenregelingen in Nederland². Op dit moment adviseren circa 2.600 financieel dienstverleners over pensioenverzekeringen.

1.2 Doel van het onderzoek

Het doel van het onderzoek Kwaliteit Advies Tweedepijler Pensioen is:

- inzicht verkrijgen in de kwaliteit van de pensioenadviezen aan werkgevers; en
- waar nodig bij te dragen aan de verbetering van het kwaliteitsniveau.

1.3 Scope en aanpak van het onderzoek

Om tot een oordeel over de kwaliteit van het pensioenadvies te komen heeft de AFM onderzocht:

1. in welke mate de elementen benodigd voor een kwalitatief goed pensioenadvies in het adviestraject door de financieel dienstverlener worden meege-nomen; en
2. of aan de randvoorwaarden voor een kwalitatief goede advisering wordt vol-daan.

---

¹ Dit is het eerstelijner pensioen en omvat het Algemene Ouderdompensioen (AOW), de Algemene nabestaandenwet (Anw) en de Wet werk en inkomen naar arbeidsvermogen (WIA)

² 90% van de pensioenregelingen is ondergebracht bij bedrijfstak-, beroeps- en ondernemingspensioen-fondsen.

Elementen kwalitatief goed pensioenadvies

De AFM heeft de onderzochte pensioenadviezen getoetst aan de elementen van een kwalitatief goede advisering zoals opgenomen in de Wft. Hieronder worden de elementen kort beschreven.

De basis voor een kwalitatief goede advisering over pensioenverzekeringen wordt gelegd door het inwinnen van de voor het advies relevante informatie bij de werkgever. De informatie dient voldoende diepgaand te worden geïnventariseerd waarbij in ieder geval de volgende onderdelen aan bod dienen te komen:

- de kennis en ervaring van de werkgever;
- of de werkgever onder een CAO en/of BPF valt;
- de doelstellingen van de werkgever over de dekkingen in de pensioenverzekering;
- de financiële positie van de onderneming; en
- de risicobereidheid van de werkgever.

De financieel dienstverlener dient de werkgever goed te informeren over de kenmerken, mogelijkheden en risico's van pensioenverzekeringen om de werkgever in staat te stellen zijn doelstellingen en risicobereidheid te kunnen bepalen.

Voor een kwalitatief goede advisering is het belangrijk dat de financieel dienstverlener de spanningen tussen doelstellingen, risicobereidheid en financiële mogelijkheden bespreekt en de werkgever helpt bij het prioriteren van zijn doelstellingen. Voorts analyseert hij de informatie die hij heeft ingewonnen bij de werkgever en zet dit af tegen mogelijke oplossingen voor het pensioen. Vervolgens transformeert hij dit tot een passend advies. De financieel dienstverlener presenteert zijn advies zodanig dat de werkgever begrijpt wat hij aan pensioen toezegt aan zijn werknemers en hoe het advies aansluit op zijn doelstellingen, zijn risicobereidheid en op de kenmerken en financiële positie van zijn onderneming.

Randvoorwaarden voor een kwalitatief goede advisering

Om het adviseren over pensioenverzekeringen zorgvuldig te kunnen laten verlopen is het belangrijk dat de financieel dienstverlener een aantal zaken geregeld heeft. Dit zijn de randvoorwaarden die de financieel dienstverlener in staat stellen om het adviesproces zorgvuldig en efficiënt uit te voeren. Vakbekwaamheid, adviesvaardigheden en bedrijfsvoering zijn hierbij essentiële randvoorwaarden voor kwalitatief goede advisering en dus ook belangrijk voor het adequaat inwinnen van informatie over de werkgever.

Onderzoekspopulatie

Het onderzoek is uitgevoerd bij financieel dienstverleners die vooral op basis van provisie pensioenverzekeringen adviseren aan MKB-werkgevers. Pensioenadviseurs die op basis van een uurtarief werken zijn niet in het onderzoek betrokken.

Adviezen aan individuen³ en excedentregelingen maken geen deel uit van het onderzoek.

1.4 Leeswijzer

Het rapport is als volgt ingedeeld:

- In hoofdstuk 2 staan de bevindingen uit het dossieronderzoek van de AFM. In dit hoofdstuk beantwoorden we de vraag hoe het is gesteld met de kwaliteit van de adviezen over pensioenverzekeringen.
- In hoofdstuk 3 gaan we in op de vraag of aan de randvoorwaarden wordt voldaan voor een kwalitatief goede advisering.
- In hoofdstuk 4 staan onze aanbevelingen.

---

³ Hieronder valt ook het advies aan Directeur Groot Aandeelhouders (DGA)

2 Bevindingen dossieronderzoek

2.1 Inleiding

De AFM heeft bij 16 financieel dienstverleners aan de hand van 42 adviesdossiers de kwaliteit van de pensioenadviezen beoordeeld. Per adviesdossier nemen gemiddeld 34 werknemers deel aan de pensioenregeling. De AFM concludeert dat de kwaliteit van de pensioenadviezen over het algemeen slecht tot zeer slecht is. Slechts een klein deel van de onderzochte pensioenadviezen is van een redelijke kwaliteit.⁴

Eenzijds komt dit doordat de financieel dienstverlener geen of onvoldoende informatie inwint over de kenmerken en de financiële positie van de onderneming en de doelstellingen, risicobereidheid en kennis en ervaring van de werkgever. Deze informatie is vereist om te kunnen adviseren. Er is sprake van kwalitatief goede advisering als de pensioenverzekering die wordt geadviseerd, aansluit bij de wensen, risicobereidheid en de (financiële) situatie van de werkgever. Anderzijds heeft de AFM in een aantal dossiers geconstateerd dat financieel dienstverleners hun advies aan de werkgever onvoldoende laten aansluiten op de informatie die ze wel hebben ingewonnen.

Verder constateert de AFM dat de ingewonnen informatie over de werkgever en de informatie over de afgesloten pensioenverzekering structureel niet wordt vastgelegd. Als gevolg hiervan kan niet worden aangetoond dat het gegeven pensioenadvies passend is bij de situatie van de werkgever.

2.2 Bevindingen uit dossieronderzoek

Hieronder volgen de bevindingen uit het dossieronderzoek waarop de conclusie van de AFM is gebaseerd. De AFM heeft de pensioenadviezen beoordeeld op de elementen van kwalitatief goede advisering zoals genoemd in hoofdstuk 1⁵.

inwinnen informatie over kennis en ervaring van de werkgever

In circa 80% van de onderzochte dossiers heeft de financieel dienstverlener geen of onvoldoende informatie over de kennis en ervaring van de werkgever ingewonnen.

Als er al wordt geïnformeerd naar de kennis en ervaring van de werkgever, dan blijft dit vaak op een te hoog abstractieniveau. In een aantal gevallen heeft de AFM geconstateerd dat de financieel dienstverlener heeft vastgesteld dat de werkgever al een pensioenregeling heeft. In deze gevallen ging de financieel dienstverlener er van uit dat de werkgever kennis en ervaring heeft met betrek-

⁴ Van de onderzochte financieel dienstverleners scoort 31% zeer slecht, 44% slecht, 19% matig en 6% redelijk in hun pensioenadvisering aan werkgevers.

⁵ Hierbij heeft de AFM niet kunnen onderzoeken of financieel dienstverleners in voldoende mate nagaan of er tegenstrijdigheden zijn in de informatie over de werkgever en of de doelstellingen voldoende worden geprioriteerd aangezien de informatie over de werkgever onvoldoende is ingewonnen.

king tot pensioen in het algemeen. Echter, het simpele feit dat een werkgever een pensioenregeling heeft, wil niet zeggen dat de werkgever kennis en ervaring heeft. De financieel dienstverlener dient te controleren in hoeverre de werkgever bekend is met de mogelijkheden en de risico's van een pensioenregeling zodat hij zijn informatieverstrekking hierop kan afstemmen. Alleen als de financieel dienstverlener de werkgever goed informeert over de kenmerken, mogelijkheden en risico's van pensioenverzekeringen is de werkgever zelf in staat zijn doelstellingen en risicobereidheid te bepalen.

Bij kwalitatief goede advisering houdt de financieel dienstverlener rekening met het kennisniveau en de ervaring van de werkgever en stemt de informatie die hij aan de werkgever verstrekt daarop af.

CAO/BPF

In circa 75% van de onderzochte dossiers is niet of onvoldoende nagegaan of er een CAO en/of BPF van toepassing is. In circa 75% van deze onderzochte dossiers waar niet of onvoldoende is onderzocht of er een CAO en/of BPF van toepassing is, heeft de AFM sterke aanknopingspunten dat er een pensioenverzekering is gesloten terwijl de betreffende werkgevers onder een BPF vallen. Hier is dus mogelijk sprake van een niet passend advies.

Bij het geven van advies over pensioenverzekeringen dient een financieel dienstverlener eerst na te gaan of een werkgever onder een CAO en/of BPF valt. Als dit het geval is dient de werkgever zich namelijk te houden aan de pensioenafspraken die hierin gemaakt zijn. Als de financieel dienstverlener bijvoorbeeld het onderwerp BPF niet in zijn advies betreft en achteraf blijkt dat een werkgever zich had moeten aansluiten bij een BPF dan moet de werkgever alsnog overstappen naar het BPF. Dit heeft tot gevolg dat de werkgever geconfronteerd wordt met (hoge) kosten.

Bij kwalitatief goede advisering onderzoekt de financieel dienstverlener zelfstandig of een werkgever al dan niet onder een CAO of verplichtgesteld BPF valt. Zie aflevering 2 van de leidraad tweedepijlerpensioenadvisering 'Inventariseer aanwezigheid CAO en BPF'.

Inwinnen doelstellingen van de werkgever

De AFM constateert dat in circa 60% van de onderzochte dossiers de financieel dienstverlener de doelstellingen van de werkgever niet of onvoldoende heeft ingewonnen. In een aantal dossiers waarbij de doelstellingen wel waren ingewonnen heeft de AFM geconstateerd dat het advies strijdig is met de ingewonnen doelstellingen.

Niet of onvoldoende informatie inwinnen over doelstellingen werkgever

Het inwinnen van de doelstellingen van de werkgever vindt vaak op een te hoog niveau plaats, zoals op het niveau van pensioensystemen, zoals middelloon of beschikbare premie. In de onderzochte dossiers komen de doelstellingen met betrekking tot de invulling van de specifieke dekkingen amper voor. Het gaat hierbij bijvoorbeeld om de hoogte van het ouderdomspensioen, partnerpensioen voor en na pensioendatum, wezenpensioen, het aantal te hanteren klassen bij premievrijstelling bij arbeidsongeschiktheid, en aanvullende dekkingen (bijvoorbeeld WGA hiaat, WIA excedent en ANW hiaat). Eén van de redenen hiervoor is dat de financieel dienstverlener zich bij het inwinnen van de doelstellingen van de werkgever vanaf het begin van het adviestraject beperkt tot die dekkingen die gezien de initiële kostendoelstelling haalbaar zijn.

Doordat de financieel dienstverlener de doelstellingen van de werkgever ten aanzien van alle mogelijke dekkingen onvoldoende inwint, kan de werkgever geen bewuste keuze maken tussen de mogelijke dekkingen en zijn kostendoelstelling.

De AFM heeft bijvoorbeeld in bijna alle dossiers waarbij de premievrijstelling bij arbeidsongeschiktheid niet-staffelvolgend is meeverzekerd, geen specifieke doelstellingen ten aanzien van de arbeidsongeschiktheid aangetroffen. Het hebben van deze beperkte dekking leidt bij arbeidsongeschiktheid tot een 'pensioengat'. Als een werkgever geen of een beperkte premievrijstelling bij arbeidsongeschiktheid wil regelen dan is het belangrijk dat hij deze doelstelling heeft bepaald op basis van volledige informatie over de mogelijkheden en de kosten van premievrijstelling en het risico dat zijn werknemers willen lopen.

Ook bij advisering over een bestaande pensioenverzekering ziet de AFM dat de financieel dienstverleners geen of onvoldoende informatie inwinnen over de doelstellingen van de werkgever ten aanzien van het al dan niet voortzetten of wijzigen van de bestaande pensioenverzekering.

Advies is strijdig met de ingewonnen doelstellingen

In dossiers waar de AFM wel doelstellingen heeft aangetroffen, is in een aantal gevallen het advies strijdig met de doelstellingen van de werkgever.

In één van de dossiers trof de AFM aan dat de werkgever in een oversluitingsituatie als doelstelling had dat het personeel geen enkel nadeel diende te ondervinden van de oversluiting naar een andere uitvoerder. De oversluiting bracht echter aanzienlijke kosten met zich mee die ten laste van de pensioenopbouw van de werknemers gingen. Dit advies is strijdig met de doelstelling van de werkgever.

Bij een kwalitatief goede advisering inventariseert de financieel dienstverlener de doelstellingen voor de dekkingen onafhankelijk van de kostendoelstellingen. Op deze manier stelt hij de werkgever in de gelegenheid een bewuste keuze te maken over wat hij wel en niet regelt voor zijn werknemers. De financieel dienstverlener gebruikt het moment van oversluiten, verlengen en wijzigen van een overeenkomst om de passendheid van het eerdere advies te evalueren en indien nodig de werkgever te adviseren aanpassingen te doen in de overeenkomst of pensioenregeling.

Zie aflevering 3 van de leidraad tweedepijler pensioenadviesing 'Wat voor pensioenregeling wil de werkgever?' en aflevering 4 'Wat kan en wil de werkgever betalen voor een pensioenregeling?'.

Voor verlenging: zie aflevering 8 'Advies bij wijziging of verlenging bestaande pensioenregeling'

inwinnen financiële positie van de werkgever

In ongeveer 95% van de onderzochte dossiers is de financiële positie van de werkgever niet of onvoldoende ingewonnen. Hiernaast constateert de AFM in 25% van de onderzochte dossiers dat de werkgever op het moment van adviseren een negatief eigen vermogen heeft en dat de financieel dienstverlener in zijn advies hier geen of onvoldoende rekening mee heeft gehouden.

De financieel dienstverlener informeert soms mondeling bij de werkgever of de pensioenlasten van de regeling op het moment van adviseren betaalbaar zijn. Dit is onvoldoende. De financieel dienstverlener dient een eigen, zelfstandig, oordeel te vormen over de betaalbaarheid van de regeling

Als de financieel dienstverlener in zijn advies onvoldoende rekening houdt met de financiële positie van de werkgever kan het voorkomen dat de werkgever de geadviseerde pensioenverzekering niet kan betalen. De AFM heeft in één van de dossiers gezien dat een werkgever een royaal pensioen werd geadviseerd. Hierbij nam de werkgever de behorende pensioenkosten volledig voor zijn rekening. De werkgever bleek echter op moment van advisering verliesgevend te zijn en dit niet te kunnen betalen.

Bij kwalitatief goede advisering beoordeelt de financieel dienstverlener of de pensioenregeling voor de werkgever betaalbaar is op het moment van adviseren en gedurende de looptijd van de pensioenverzekering. Zie aflevering 4 van de leidraad tweedepijler pensioenadviesing 'Wat kan en wil de werkgever betalen voor een pensioenregeling?'.

Risicobereidheid werkgever

In 83% van de onderzochte dossiers is de risicobereidheid niet of onvoldoende door de financieel dienstverlener ingewonnen.

Risicobereidheid dient in het kader van kostenbeheersing te worden ingewonnen. Bij risicobereidheid gaat het er niet alleen om of een werkgever een risico wil lopen maar ook of hij dit kan lopen. De financiële positie bepaalt in welke mate een werkgever dit risico kan lopen.

In één van de dossiers heeft de AFM geconstateerd dat een startende werkgever, die geen kennis en ervaring op pensioengebied heeft, op eigen verzoek een pensioenregeling krijgt geadviseerd die beter was dan de CAO en volledig door de werkgever wordt betaald. Het ondernemingsplan voorzag in een omvangrijke groei van de onderneming. De werkgever heeft aangegeven het risico van stijgende pensioenlasten te willen lopen. Het bedrijf groeit inderdaad in korte tijd uit tot een bedrijf met ruim honderd mensen. De financieel dienstverlener is in zijn advies echter onvoldoende nagegaan wat de groei van de onderneming betekent voor de pensioenlasten van de geadviseerde regeling en of de werkgever dit wel kon betalen. Dit is geen kwalitatief goed advies.

Bij een kwalitatief goede advisering beoordeelt de financieel dienstverlener de risicobereidheid in samenhang met de financiële positie. Zie aflevering 3 van de leidraad tweedepijler pensioenadvisering 'Wat voor pensioenregeling wil de werkgever?'.

Vastlegging

Uit het onderzoek is gebleken dat in alle dossiers waarbij de financieel dienstverlener de informatie over de werkgever wel heeft ingewonnen, een deel van deze informatie niet is vastgelegd. Tevens is gebleken dat in 52% van de dossiers de geadviseerde pensioenverzekering niet of onvoldoende is vastgelegd.

Indien de financieel dienstverlener geen of onvoldoende informatie in zijn dossier vastlegt over de werkgever en het geadviseerde product kan hij, bij een klacht van een werkgever of werknemer of bij controle door de AFM niet (meer) aannemelijk maken dat de geadviseerde pensioenverzekering aansluit bij de situatie van de werkgever op het moment van advisering.

De financieel dienstverlener dient alle ingewonnen informatie over de werkgever en informatie over het geadviseerde product vast te leggen in zijn dossier zodat hij kan aantonen dat zijn advies passend is voor de werkgever. Dit onderwerp wordt in diverse afleveringen van de leidraad tweedepijler pensioenadvisering besproken.

3 Invulling van de randvoorwaarden

De AFM heeft in haar onderzoek geconstateerd dat de kwaliteit van de pensioenadvisering slecht tot zeer slecht is. Dit komt met name doordat de financieel dienstverleners bij advisering onvoldoende informatie over de werkgever inwinnen. Vakbekwaamheid, adviesvaardigheden en bedrijfsvoering zijn essentiële randvoorwaarden voor kwalitatief goede advisering en dus ook belangrijk voor het adequaat inwinnen van informatie over de werkgever. De AFM heeft in haar onderzoek geconstateerd dat er tekortkomingen in deze randvoorwaarden zijn. Dit beïnvloedt de kwaliteit van het pensioenadvies negatief.

Hierna volgen de bevindingen van de AFM met betrekking tot de vakbekwaamheid, vaardigheden en bedrijfsvoering.

3.1 Vakbekwaamheid en adviesvaardigheden

De financieel dienstverlener dient over de juiste vakbekwaamheid en vaardigheden te beschikken om het adviestraject goed te kunnen doorlopen. Immers, als de financieel dienstverlener niet over voldoende vakbekwaamheid beschikt weet hij niet welke informatie van de werkgever relevant is voor het advies. Het beschikken over adviesvaardigheden is nodig om de juiste vragen en vervolgvragen te kunnen stellen.

De AFM heeft de vakbekwaamheid en de adviesvaardigheden van de 16 onderzochte financieel dienstverleners geanalyseerd. Hieruit blijkt het volgende:

- alle financieel dienstverleners beschikken over de in de Wft vereiste Wft-Leven opleiding;
- naast de Wft-Leven opleiding, beschikt bij 50% van de financieel dienstverleners de feitelijk leidinggevende ook over een opleiding Branche-Leven;
- naast de Wft-Leven opleiding, beschikt bij 75% van de financieel dienstverleners de feitelijk leidinggevende ook over een opleiding Pensioen Praktijk 1 of Pensioen Praktijk 2⁶;
- circa 45% van de 2.600 financieel dienstverleners die in pensioen adviseren had in 2008 maximaal 1 à 2 pensioenregelingen in beheer.

Naar aanleiding van het bovenstaande concludeert de AFM dat de financieel dienstverleners aan de minimale vakbekwaamheidseisen uit de Wft voldoen en dat de feitelijke leidinggevende in vele gevallen ook over aanvullende pensioenopleidingen beschikken. Desondanks is de kwaliteit van de pensioenadvisering over het algemeen slecht tot zeer slecht. De AFM is daarom van mening dat de opleidingen Wft-Leven, Branche-Leven, Pensioen Praktijk 1 en of Pensioen Praktijk 2 onvoldoende zijn om de kwaliteit van de pensioenadvisering te waarborgen.

6 Bron: Self Assessment AFM 2009

Verder concludeert de AFM dat een grote groep financieel dienstverleners pensioenen 'er naast' doet en hierdoor onvoldoende praktische pensioen kennis en vaardigheden kan opdoen. Deze kennis heeft de financieel dienstverlener naast zijn theoretische (basis)kennis nodig om tot een kwalitatief goed advies te komen.

De AFM pleit daarom voor een aparte Product Dienst Combinatie waarin vakbekwaamheids- en vaardigheidseisen worden opgenomen die moeten bijdragen aan het verbeteren van de kwaliteit van de pensioen advisering.

3.2 Bedrijfsvoering

De AFM verwacht van een financieel dienstverlener dat hij zijn bedrijfsvoering dusdanig inricht dat dit een kwalitatief goede advisering ondersteunt. Dit kan bijvoorbeeld door gebruik te maken van hulpmiddelen, die bij het inventariseren en vastleggen van de benodigde informatie over de werkgever ondersteunen, zoals:

- software voor het adviesproces,
- richtlijnen voor dossiervorming,
- vaste werkwijze voor het adviesproces.

De AFM constateert dat de bedrijfsvoering van de onderzochte financieel dienstverleners niet toereikend is om een kwalitatief goede advisering te ondersteunen. De financieel dienstverleners maken in hun bedrijfsvoering weinig gebruik van hulpmiddelen. Het niet gebruiken van hulpmiddelen bij het inventariseren van de relevante gegevens verhoogt het risico dat niet alle informatie over de werkgever wordt ingewonnen. Bovendien verhoogt het niet gebruiken van hulpmiddelen het risico dat de informatie die wel wordt ingewonnen niet op een structurele wijze wordt vastgelegd. Vastlegging is belangrijk om de werkgever bij wijzigingen en of vragen te kunnen helpen en om het advies bij eventuele klachten te kunnen reconstrueren.

Het gebruiken van hulpmiddelen is echter alleen een ondersteuning en garandeert de kwaliteit van de advisering niet automatisch. Hiervoor is ook de juiste vakbekwaamheid en vaardigheid vereist.

4 Acties AFM en aanbevelingen voor de toekomst

In hoofdstuk 2 hebben we geconcludeerd dat de kwaliteit van de pensioenadviezen over het algemeen slecht tot zeer slecht is. In dit hoofdstuk wordt ingegaan op de acties die de AFM naar aanleiding van het onderzoek in gang heeft gezet. Tevens doet de AFM een aantal aanbevelingen ter verbetering van de kwaliteit van de pensioenadvisering.

4.1 Acties AFM

Naar aanleiding van de bevindingen uit het onderzoek heeft de AFM handhavende maatregelen getroffen. Tevens heeft de AFM de belangrijkste aandachtspunten bij advisering over pensioenverzekeringen in tien afleveringen van de leidraad tweedepijler pensioenadvisering toegelicht.

Handhavende maatregelen

De uitkomst van het AFM onderzoek is dermate alarmerend dat de AFM is overgegaan tot het nemen van handhavingmaatregelen. Deze variëren van normoverdragende gesprekken op kantoor van de AFM (over verbetering van de advisering) tot het opleggen van boetes.

Leidraad pensioenadvisering en presentaties

De AFM acht het noodzakelijk dat de kwaliteit van het advies van rechtstreeks verzekerde pensioenregelingen (hierna pensioenverzekeringen) verbetert. Om de kwaliteit van de advisering over pensioenverzekeringen te vergroten heeft de AFM in de leidraad tweedepijler pensioenadvisering richtlijnen voor een kwalitatief goede advisering over pensioenverzekeringen gegeven. De AFM wil hiermee financieel dienstverleners die pensioenverzekeringen adviseren helpen om hun adviestraject waar nodig te verbeteren. In de leidraad zijn de bevindingen uit het AFM onderzoek vertaald naar de belangrijkste aandachtspunten bij de advisering over pensioenverzekeringen. In verschillende afleveringen is een concrete invulling aan een goede pensioenadviespraktijk gegeven. De leidraad is op de website van de AFM te vinden.

4.2 Aanbevelingen aan de markt

De AFM is van mening dat er, naast de acties die ze zelf uitvoert, meer nodig is om de kwaliteit van deze adviezen op het noodzakelijke niveau te brengen. Zij doet op basis van het onderzoek de volgende aanbevelingen aan de verschillende partijen.

1. Ministerie van Financiën

- De AFM heeft het Ministerie van Financiën geadviseerd een aparte 'Product Dienst Combinatie' voor pensioenen in de Wft op te nemen, als het ware een

aparte vergunning voor pensioenen. Uit onderzoek van de AFM blijkt dat de kwaliteit van het pensioenadvies onder de maat is. Dit terwijl de financieel dienstverleners voldoen aan de huidige vakbekwaamheidseisen die gelden voor het adviseren in pensioenen, namelijk 'Wft-Leven'. Deze eisen besteden echter onvoldoende aandacht aan de pensioenmaterie. In een aparte 'Product Dienst Combinatie' kunnen specifieke eisen worden gesteld aan de vakbekwaamheid en adviesvaardigheden van financieel dienstverleners die adviseren over pensioenverzekeringen. Een hogere mate van vakbekwaamheid moet bijdragen aan een hogere kwaliteit van het pensioenadvies.

- Om zo snel mogelijk een kwaliteitsverbetering te realiseren adviseert de AFM het Ministerie van Financiën op korte termijn te komen met nieuwe eisen ten aanzien van vakbekwaamheid en adviesvaardigheden.

2. Financieel dienstverleners die pensioenverzekeringen adviseren

De AFM heeft de volgende aanbevelingen voor de financieel dienstverleners die in pensioenen adviseren, hieronder vallen ook aanbieders die in pensioenverzekeringen adviseren:

- Financieel dienstverleners dienen de leidraad 'tweede pijler pensioenadviesring' te gebruiken om hun eigen adviesproces hieraan te toetsen en waar nodig te verbeteren.
- De AFM is van mening dat pensioenen geen onderwerp is dat 'er naast' gedaan kan worden. Hiervoor is de materie te complex en zijn de gevolgen van een slecht advies voor zowel de werkgever als zijn werknemers te groot. Uit de marktanalyse en dossieronderzoeken blijkt dat een grote groep financieel dienstverleners relatief weinig pensioenen adviseert. De financieel dienstverlener moet op de hoogte blijven van de ontwikkelingen op pensioengebied en zichzelf continu bijscholen. Als bijscholing niet mogelijk is, dan is het onverantwoord om te blijven adviseren en zou men met pensioenadviesing moeten stoppen.
- Ter ondersteuning van het inwinnen van relevante informatie over de werkgever moedigt de AFM financieel dienstverleners aan om meer gebruik te maken van hulpmiddelen die het adviesproces ondersteunen, waaronder software.

3. Aanbieders van pensioenverzekeringen

De AFM is van mening dat de aanbieders van pensioenverzekeringen ook een belangrijke rol hebben bij het verhogen van de kwaliteit van pensioenadviezen door financieel dienstverleners. De AFM heeft daarom de volgende aanbevelingen:

- De AFM verwacht van aanbieders van pensioenverzekeringen dat zij de verantwoordelijkheid nemen voor de distributiekkanalen waarmee zij samenwerken. De AFM is van mening dat zij zich in hun acceptatiebeleid niet dienen te beperken tot de controle van de deelvergunning. De aanbieder kan invloed uitoefenen op de kwaliteit van het pensioenadvies door bij aanvang van de

samenwerking de financieel dienstverlener te toetsen. Dit kan bijvoorbeeld door na te gaan hoeveel pensioenverzekeringen de financieel dienstverlener in portefeuille heeft. Als blijkt dat de financieel dienstverlener zich onvoldoende heeft gespecialiseerd in pensioenadvies, en dit er dus naast doet, is dit een risico ten aanzien van een kwalitatief goede advisering.

- De AFM verwacht van de aanbieder dat hij de financieel dienstverlener zodanig over het product informeert dat deze de kenmerken en risico's van het product volledig begrijpt en bij zijn advisering de juiste afweging kan maken om te komen tot een passend advies. Door de financieel dienstverlener van de juiste en begrijpelijke informatie te voorzien wordt deze in staat gesteld de werkgever juist en begrijpelijk te informeren over de kenmerken en risico's van de pensioenverzekering.
- Tevens is de AFM van mening dat de aanbieder er voor moet zorgen dat hij een pensioenverzekering ontwikkelt die nuttig, kostenefficiënt, veilig en begrijpelijk is. Hierbij is het ook belangrijk dat de aanbieder de doelgroep van de pensioenverzekering duidelijk afbakent.

4. Brancheorganisaties

De AFM verzoekt brancheorganisaties om hun leden die pensioenverzekeringen adviseren te ondersteunen bij het verbeteren van hun adviesproces.

5. Software ontwikkelaars

De AFM moedigt ontwikkelaars van pensioenadvies-software aan kennis te nemen van de leidraad en deze mee te nemen bij de ontwikkeling van hun software

6. Werkgevers

Het is de verantwoordelijkheid van de werkgever om zich te verdiepen in de pensioenregeling en er naar te streven een pensioenproduct aan te schaffen met de, voor hem, beste prijs-/kwaliteitverhouding. Een pensioenregeling is immers een arbeidsvoorwaarde en daarmee één van de instrumenten waarmee personeel kan worden aangetrokken en behouden. Bovendien is het een arbeidsvoorwaarde waar werknemers zich meer en meer bewust van worden.

Daarnaast moedigen wij de werkgever aan er voor te zorgen dat zijn werknemers weten wat de pensioenregeling inhoudt. Dit houdt in dat de werknemer begrijpt wat zijn pensioenopbouw is en welke risico's hij eventueel loopt ten aanzien van de dekkingen in de pensioenregeling. Hierdoor draagt de werkgever bij aan het pensioenbewustzijn van zijn werknemers.

Bijlage 1 - Scores

	Aantal	Aandeel
Totaal aantal onderzochte pensioendossiers	42	
Kennis en ervaring		
Niet of onvoldoende ingewonnen	34	81%
CAO / BPF		
Niet of onvoldoende ingewonnen	32	76%
Uit eigen onderzoek AFM blijkt: CAO / BPF zeer waarschijnlijk van kracht	25	78%
Doelstellingen		
Niet of onvoldoende ingewonnen (algemeen)	24	57%
Advies strijdig met ingewonnen doelstellingen	2	6%
Aantal keren 'vlakke staffel' bij arbeidsongeschiktheid	9	
Doelstelling vlakke staffel bij premievrijstelling niet ingewonnen	8	89%
Aantal oversluit/wijzigingsadviezen	19	
Doelstelling oversluiten / wijzigen niet ingewonnen	11	58%
Financiële positie		
Niet of onvoldoende ingewonnen	40	95%
Uit eigen onderzoek AFM blijkt: financiële positie is slecht en dat bedreigt continuïteit pensioenregeling	10	24%
Risicobereidheid		
Niet of onvoldoende ingewonnen	35	83%
Vastlegging		
Vastlegging aanbevolen product ontoereikend	22	52%
Aantal dossiers waarin gegevens werkgever zijn ingewonnen	23	
Vastlegging klantgegevens ontoereikend	22	96%

Bijlage 2 - Marktonderzoek AFM

De AFM heeft de markt van rechtstreeks verzekerde regelingen geanalyseerd. Dit zijn regelingen die bij verzekeraars zijn ondergebracht. Aan het onderzoek van de AFM hebben 11 pensioenverzekeraars meegewerkt, met in totaal 63.952 rechtstreeks verzekerde regelingen. Zij vormen gezamenlijk 95% van de verzekeringsmarkt.

In deze bijlage staan de uitkomsten van de analyse ten aanzien van:

- marktomvang;
- dekkingen;
- adviseurs in rechtstreeks verzekerde regelingen.

Marktomvang

Van de pensioenen die in Nederland zijn afgesloten, is 90% van de pensioenregelingen bij bedrijfstak-, beroeps- en ondernemingspensioenfondsen ondergebracht. De overige 10% zijn bij pensioenverzekeraars ondergebracht (zogenaamde rechtstreeks verzekerde regelingen).

Het totaal aantal rechtstreeks verzekerde regelingen in Nederland was in 2008 63.952.

In de onderzochte regelingen zitten gemiddeld 19 actieve deelnemers. Actieve deelnemers zijn werknemers die op grond van een pensioenovereenkomst, waarin de pensioenregeling is opgenomen, pensioenaanspraken opbouwen.

Dekkingen

Een gangbare pensioenregeling bestaat uit een dekking voor de oude dag, nabestaanden, wezen en voor premievrijstelling bij arbeidsongeschiktheid.

Rechtstreekse regelingen - dekkingen

Totaal aantal onderzochte regelingen	Ouderdomspensioen		Partnerpensioen		Wezenpensioen		Premievrijstelling bij arbeidsongeschiktheid									
	Wel	Niet	Wel	Niet	Wel	Niet	Wel	Niet								
63.952	63.952	100%	–	–	58.862	92%	5.090	8%	41.102	64%	22.850	36%	53.801	84%	10.151	16%

Ouderdomspensioen

De werkgever kan voor het ouderdomspensioen van zijn werknemers een premieovereenkomst, uitkeringsovereenkomst of een kapitaalovereenkomst met de verzekeraar afsluiten.

Van de 63.952 onderzochte rechtstreeks verzekerde pensioenregelingen is 49% een premieovereenkomst, 39% een uitkeringsovereenkomst, 6% een kapitaalovereenkomst en van 6% is het type overeenkomst voor de AFM onbekend.

Type pensioenregeling	Aantal regelingen	Percentage
uitkeringsovereenkomst	24814	39%
kapitaalovereenkomst	3537	6%
premieovereenkomst	31275	49%
onbekend	4154	6%
Totaal	63952	

Bij een uitkerings- of kapitaalovereenkomst heeft de werknemer relatief de meeste zekerheid over de hoogte van zijn pensioen aangezien de pensioenuitkering in principe vaststaat. Bij een premieovereenkomst – bijvoorbeeld een beschikbare premieregeling met beleggingen – heeft de werknemer de minste zekerheid over de hoogte van zijn pensioen omdat niet vaststaat wat de pensioenuitkering wordt bij pensionering. Het enige wat vaststaat, is het bedrag (de premie) dat de werkgever periodiek aan de werknemer beschikbaar stelt om zijn pensioen op te bouwen.

De AFM constateert dat van de 31.275 premieovereenkomsten 83% op basis van beleggen is. 10% van de premieovereenkomsten is op basis van kapitaal en 7% heeft een mengvorm van kapitaal en beleggen.

De jaarlijkse premie die de werkgever aan de pensioenverzekeraar betaalt, wordt aangewend voor de aankoop van het pensioen voor de werknemer. Het premiepercentage kan gelijkblijvend of met de leeftijd van de deelnemer oplopend zijn. De opbouw wordt in staffels weergegeven. Indien het premiepercentage gelijkblijvend is, ongeacht de leeftijd van de werknemer, spreken we van een vlakke staffel. De AFM constateert dat 13% van de onderzochte premieovereenkomsten een vlakke staffel heeft.

Het type overeenkomst dat wordt geadviseerd heeft grote invloed op de mate van zekerheid en de hoogte van het pensioen. Het is daarom van belang dat dit in het adviestraject goed wordt meegenomen.

Nabestaandenpensioen (partner en wezenpensioen)

Vaak wordt er in een pensioenregeling een nabestaandenpensioen geregeld. Dit is een pensioen dat uitkeert aan de nabestaanden van de werknemer als deze komt te overlijden. Als er geen nabestaandenpensioen wordt geregeld kan dit een grote impact op de financiële situatie van nabestaanden hebben. Als een werk-

gever geen nabestaandenpensioen voor zijn werknemers wil regelen is het belangrijk dat hij deze doelstelling heeft bepaald op basis van volledige informatie over de mogelijkheden en de kosten van nabestaandenpensioen en het risico dat de werknemers lopen als het niet wordt geregeld. Bovendien is het belangrijk dat de werknemers goed worden geïnformeerd.

Het nabestaandenpensioen bestaat uit een partner- en/of een wezenpensioen. Bij 8% van de onderzochte pensioenregelingen is het partnerpensioen niet meeverzekerd. Het wezenpensioen is in 36% van de gevallen niet meeverzekerd.

Premievrijstelling bij arbeidsongeschiktheid

Een premievrijstelling in geval van arbeidsongeschiktheid is een verzekering die er voor zorgt dat de pensioenopbouw bij arbeidsongeschiktheid wordt voortgezet. Als dit niet verzekerd is stopt de pensioenopbouw van een werknemer op het moment dat hij arbeidsongeschikt wordt. Bij 16% van de onderzochte pensioenregelingen is de premievrijstelling in geval van arbeidsongeschiktheid niet verzekerd. Voor deze groep werknemers is het aannemelijk dat zij een groot pensioengat opbouwen als zij arbeidsongeschikt raken.

De AFM constateert dat in 84% van de onderzochte pensioenregelingen de premievrijstelling in geval van arbeidsongeschiktheid is verzekerd. Indien premievrijstelling bij arbeidsongeschiktheid wel is meeverzekerd wil dit niet altijd zeggen dat de pensioenopbouw volledig wordt voortgezet. Dit is afhankelijk van de wijze waarop premievrijstelling is verzekerd.

Indien er sprake is van een beschikbare premieregeling is het van belang of de premievrijstelling staffelvolgend is of niet. Indien de premievrijstelling de staffel niet volgt, wordt de pensioenopbouw wel voortgezet bij arbeidsongeschiktheid maar ontstaat er een pensioengat omdat de premie die beschikbaar wordt gesteld voor de pensioenopbouw in de loop van de tijd niet wordt verhoogd, zoals bij het normaal doorlopen van de staffels wel gebeurt.

Adviseurs in rechtstreeks verzekerde regelingen

Circa 2.600 financieel dienstverleners adviseren in rechtstreeks verzekerde pensioenregelingen.

Van de door de AFM onderzochte regelingen is 90% geadviseerd door financieel dienstverleners die op provisiebasis werken. 10% van de pensioenregelingen is door gespecialiseerde pensioenadviseurs die veelal op feebasis werken geadviseerd.

Uit de analyse van de AFM blijkt voorts dat circa 45% van de 2.600 financieel dienstverleners 1 à 2 pensioenregelingen in beheer heeft of 1 à 2 pensioenregelingen per jaar adviseert.

Autoriteit Financiële Markten

T 020 797 2000 | F 020 797 3800

Postbus 11723 | 1001 GS AMSTERDAM

www.afm.nl

De tekst in deze brochure is met zorg samengesteld en is informatief van aard. U kunt er geen rechten aan ontlenen. Door besluiten op nationaal en internationaal niveau is het mogelijk dat de tekst niet langer actueel is wanneer u deze leest. De Autoriteit Financiële Markten (AFM) is niet aansprakelijk voor de eventuele gevolgen – zoals bijvoorbeeld geleden verlies of gederfde winst – ontstaan door acties ondernomen naar aanleiding van deze brochure.

Amsterdam, maart 2010